

Kanserli hasta ile iletişim

Kötü haber verme

Prof. Dr. řeref Kömürcü

serefkomurcu@gmail.com

Olgu

- 49 y, kadın, öğretim üyesi
- 7/2016 Meme Ca, MKC + AD, T2N2M0
- RT ve KT almak istememiş
- 8/2017 Lokal nüks
- Tedavi kabul etmemiş
- 2/2018 Metastazlar (cilt, kemik)
- İki kızı ölmüş, aile desteği zayıf

Hekimin rolü

- Teknik / Bilimsel yönü
- Sanatsal yönü (iletişim)

Tıp eğitimi

- **Tanı**
- **Tedavi**

- Hasta bakımı, semptom kontrolü
- Hasta ve yakını ile iletişim
- **Kötü haber verme (tanı, ölüm...)**

???

İletişim konusunda eğitimde mevcut durum

- Onkoloji bölümünde çalışan 200 doktor ve hemşire
- %66.2' si iletişim becerileri eğitimi almamış
- %89' u "terminal dönemde iletişim becerileri" eğitimi almamış

Georgaki 2002

Klinik pratiđimizde iletişim sorunları

- Hastayı ne kadar dinliyoruz (yap-yapma...)
- Zor soruları yönetme becerisi
- Empati
- Kötü haber verme yöntemi
- Son dönem hasta ve ailesine yaklaşım

Kanser yönetiminde iletişim neden önemli?

- Hastaların fiziksel, psikolojik, sosyal ve ruhsal sorunlarını belirleyebilmek ve çözebilmek için hasta, aile ve sağlık personeli arasında iyi bir iletişim olması gerekir.
- Etkin bir iletiřimin faydası:
 - hastanın mevcut durumuna uyumunu
 - Saygın bir ortamın oluşmasını
 - Güven duygusunun geliřmesini
 - iyi ölümü sağlar

Yetersiz iletişim eğitimi

Sağlık çalışanlarında

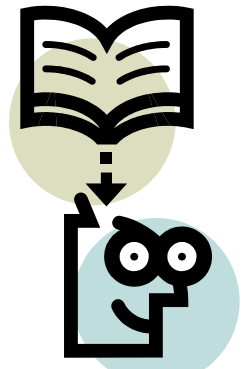
- psikolojik sorunlara,
- duygusal tükenmeye ve
- düşük kişisel başarı hissine yol açmaktadır.

Ramirez (1995)

Etkin iletişim

Hastanın ve bakım verenin değerlendirilmesi

- Hasta ve bakım veren prognozu biliyor mu?
- Hasta tedaviden ne bekliyor?
- Geçmişte ve bugün kullandığı baş etme yöntemleri nelerdir?
- Hastanın baş etmesine yardım edebilecek destekler kimler ve hangi kaynaklardır?
- Hasta yakınlarının mevcut duruma tepkileri nasıl?

Etkin iletişim

Hastaya saygı

- Fiziki varlığı
- Sosyal statüsü
- Psikolojik yapısı
- İradesi/inançları

İleri dönem kanserli hasta hakları

- Hastalık durumunun ciddi olduğunu ve ölme riskini bilme hakkına sahiptir
- Her durumda umutlu olma hakkına sahiptir
- Gizlilik hakkına sahiptir
- Ağrı ve diğer eziyetlerinin kontrol edilmesi hakkına sahiptir
- İtibarlı olduğu ve çevresinde sevdiği insanların bulunduğu ortamda ölme hakkına sahiptir

İletişimde zor anlar

Kötü haber verme

- Tanı
- Ölüm

Yaşam süresini, prognozu konuşma

Olgu

- 30 y, kadın
- 3 ay önce ilk doğumu
- Memede kitle şüphesi, biyopsi
- Sonuç malign

Kötü haber

- Hastada bilişsel, davranışsal ve duygusal travma oluşturan haber
- Stresli bir eylem
- Uygun şekilde yapılırsa güven ortamı sağlar ve klinisyen-hasta ilişkisini güçlendirir

Problemin boyutu

- Hasta bilgilendirilmek ister (sosyo-kültürel farklılık)
- Hasta yakınları konuşulmasını istemez
- Konuşma yönteminin standardı yok
- İstatistikler umudu yok edebilir
- Sağkalım/hastalığın seyri öngörüsü zor

Klinisyenin etkisi

- Kötü haberin kendisini değiştiremez, ancak haberi verme şekli hastanın **haberi yaşama deneyimini** değiştirebilir
- Klinisyen hastada konfüzyon ve anksiyete ekleyerek **haberi daha kötü** yapabilir veya hastaya realistik umutlar vererek hastanın **hastalığa uyumunu ve kabul edişini** kolaylaştırabilir

Hastalar doktorlarından ne bekliyorlar

- Duyarlılık ve dürüstlük
- Gerçekleri değiştirmesini değil, doktorunun kendi durumunda bir umudun olduğunu **hissetmesini** istiyor

Roberts, Cancer 1994, 74 (1 supp): 336-41

Kötü haber verme yöntemi

- Uygun ortam
- Hasta ne biliyor
- Ne kadar bilmek istiyor
- İlk uyarı cümlesi
- Açık konuş
- Dinle
- Hastanın kendisini ifade etmesine müsaade et
- Özet, plan

Robert Buckman, 1992

Bilgilendirme yönteminde farklılıklar

oluşturan parametreler

- Hastanın kişilik yapısı,
- Yaşam tarzı,
- İnanışları,
- Yaşam deneyimleri,
- Eğitim düzeyi

Kötü haber verme

Bir hastaya acı haber vermek bir sanattır.

Gerçeğin empatisiz ifadesi cinayettir!

Ne kadar hissederek, ciddi ve sadelikle ifade edilirse kelimelerin kabullenilmesi o kadar kolay olur

Hastanın gelecekle ilgili illüzyona gereksinimi vardır
Kötü prognozda bile umut verilebilir

UMUT

Onkolojide hedefler :

- o Kür sağlanması
- o Sağkalımın uzatılması
- o Yakınmaların azaltılması
- o Daha kaliteli hayat sürdürülmesi

Gizli anlaşma

“Lütfen ona kanser olduğunu söylemeyin,
hastam bunu tolere edemez”.

Gizli anlaşma durumunda

- Hasta yakınının bu isteğinin nedenini anlamaya çalışın
- Bu sırrı sürdürmenin hastaya ve kendisine olan bedelini açıklayın
- Hastanın istemediği bilgileri vermeyeceğiniz konusunda söz verin
- Hasta ve aile ile başlangıçta görüşmeyi birlikte yapın

Hastadan Bilgi Saklamak

- Hasta kendini daha çok bağımlı
- Öz bakımında daha fazla kontrolsüz
- Daha fazla kaygılı
- Duygularını ifade etmede daha cesaretsiz
- Daha fazla güvensiz ve yalnız hisseder.

Hastanın kendi durumu ile ilgili neler hissettiğini konuşmak ve gerekli olduğunda açıklamalar yapmak daha faydalıdır.

Sonuç

- Kanserli hastaya etkin şekilde bakım ancak sağlıklı bir iletişim ile verilebilir
- Kötü haberin uygun bir yöntemle verilmesi, hasta ve yakınının zor dönemlerle (tanı, nüks, terminal dönem) baş etmesini kolaylaştıracaktır.